

ΜΑΘΗΜΑ 10

ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Όταν θέλουμε να ονομάσουμε:
πρόσωπα, ζώα ή πράγματα, μια κατάσταση, μια ενέργεια, μια έννοια, κλπ.,
τα ονόματα που χρησιμοποιούμε λέγονται **ουσιαστικά**.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ - ΑΦΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ανάλογα με την σημασία τους, τα ουσιαστικά χωρίζονται σε **συγκεκριμένα** και **αφηρημένα**.

Συγκεκριμένα είναι τα ουσιαστικά που αναφέρονται σε πρόσωπα, ζώα ή πράγματα (κάτι που μπορούμε να δούμε, ή να "πιάσουμε").

Π.χ. *παιδί, αγρότης, γυναίκα, οδηγός, άλογο, γάτα, κουμπάρας, χαρτί, κλπ.*

Αφηρημένα είναι αυτά που αναφέρονται σε έννοιες, ενέργειες, καταστάσεις, κλπ.

Π.χ. *δικαιοσύνη, ηθική, όργωμα, διάβασμα, πείνα, χαρά, ύπνος, κλπ.*

ΚΥΡΙΑ - ΚΟΙΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Κάποια ουσιαστικά γράφονται στην αρχή τους πάντα με κεφαλαίο γράμμα, ακόμη κι αν δεν βρίσκονται στην αρχή της πρότασης.

Ανάλογα με το αν αρχίζουν με κεφαλαίο ή με πεζό (μικρό) γράμμα, χωρίζουμε τα ουσιαστικά σε **κύρια** και **κοινά**.

Κύρια ουσιαστικά είναι τα ονόματα που δίνουμε σε:

- **ανθρώπους:** (π.χ. *Αναστασία, Γιάννης*)
- **εθνικότητες:** (π.χ. *Βούλγαρος, Έλληνας*)
- **τοπωνύμια** [ήπειροι, κράτη, γεωγραφικές περιοχές, νησιά, βουνά, λίμνες, ποτάμια, θάλασσες, τοποθεσίες, δρόμοι]: (π.χ. *Ευρώπη, Ελλάδα, Κρήτη, Υμηττός, Πηνειός*)
- **υπηρεσίες - ιδρύματα:** (π.χ. *Δήμος Αθηναίων, Ιστορικό Μουσείο*)
- **γιορτές:** (π.χ. *Πάσχα, Απόκριες*)
- **ημέρες, μήνες:** (π.χ. *Δευτέρα, Αύγουστος*)
- **κλπ.**

Με πεζό (μικρό) γράμμα γράφονται τα υπόλοιπα ουσιαστικά, που τα λέμε **κοινά**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Οι λέξεις που παράγονται από εθνικά ονόματα γράφονται με πεζά (μικρά) γράμματα: *Έλληνας* → *ελληνικός*, *Αλβανός* → *αλβανικός*, *Γάλλος* → *γαλλικός*, κλπ.
2. Οι λέξεις που φανερώνουν οπαδούς θρησκευμάτων γράφονται με πεζά γράμματα: *χριστιανός, εβραίος, μωαμεθανός, βουδιστής, ινδουιστής, κλπ.*

ΤΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Τα ουσιαστικά, όπως και τα άρθρα, χωρίζονται και αυτά σε τρία γένη: αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο.

Όσα ουσιαστικά παίρνουν μπροστά τα άρθρα “ο” ή “ένας”, λέγονται αρσενικά.

Όσα ουσιαστικά παίρνουν μπροστά τα άρθρα “η” ή “μία”, λέγονται θηλυκά.

Όσα ουσιαστικά παίρνουν μπροστά τα άρθρα “το” ή “ένα”, λέγονται ουδέτερα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Το κάθε ουσιαστικό βρίσκεται μόνο σε ένα γένος.

Μερικά ουσιαστικά, όμως, έχουν δύο τύπους, έναν για το αρσενικό και έναν για το θηλυκό γένος.

Το θηλυκό τότε σχηματίζεται από το θέμα του αρσενικού και από την κατάληξη: -ισσα, -τρια, -τρα, -αίνα, -ίνα, -ού, -ω -ή, -α, κλπ.

Π.χ. μάγος → μάγισσα, διευθυντής → διευθύντρια, αφέντης → αφέντρα, λύκος → λύκαινα, μπαλωματής → μπαλωματού, Θανάσης → Θανάσω, δάσκαλος → δασκάλα, κλπ.

2. Πολλά θηλυκά ονόματα που παράγονται από αρσενικά δεν έχουν καθιερωμένη κατάληξη (π.χ.: η βουλευτίνα; η βουλευτρία; / η γιατρίνα; η γιατρός; η γιάτρισσα; / η υπουργίνα; η υπουργός; / η προεδρίνα; η πρόεδρος; / η οδηγίνα; η οδηγός; / κλπ.).

Η εξήγηση είναι πως κάποτε βουλευτές, πρόεδροι, υπουργοί, γιατροί, οδηγοί, κλπ. ήταν μόνο άντρες, έτσι δεν υπήρχε ανάγκη να υπάρχουν θηλυκά ονόματα.

Αντίθετα, δασκάλες, καθηγήτριες, μαγείρισσες, υπρέτριες, προξενήτρες, κλπ. υπήρχαν από πολύ παλιά, επομένως αυτές οι θηλυκές καταλήξεις μάς φαίνονται φυσιολογικές.

Επειδή λοιπόν οι γυναίκες “υπουργοί, γιατροί, οδηγοί, κλπ.” έχουν μπει σχετικά πρόσφατα στην ζωή μας, γι’ αυτόν τον λόγο, το ποια κατάληξη θα πάρουν στο τέλος αυτά τα θηλυκά ουσιαστικά εξαρτάται κυρίως από το ποια λέξη θα καθιερωθεί πρώτη από την κοινωνία.

3. Παρόμοιο πρόβλημα υπάρχει και για πολλά εθνικά γυναικεία ουσιαστικά:

(Αλβανή; Αλβανίδα; / Καναδή; Καναδέζα; / Νορβηγή; Νορβηγίδα;).

Η απάντηση είναι ίδια: Στην διαρκή “μάχη” που δίνουν οι λέξεις μεταξύ τους για το ποια θα επικρατεί, ο χρόνος δείχνει σιγά-σιγά ποια λέξη τελικά “νικά” κάθε φορά.

ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ - ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ισοσύλλαβα λέγονται τα ουσιαστικά που έχουν ίσον αριθμό συλλαβών στον ενικό και πηθυντικό αριθμό.

Π.χ. ο ναύτης - οι ναύτες, η αυλή - οι αυλές, το βουνό - τα βουνά, κλπ.

Ανισοσύλλαβα λέγονται τα ουσιαστικά που στον πηθυντικό αριθμό έχουν μία συλλαβή παραπάνω από τον ενικό.

Π.χ. ο καφές - οι καφέδες, η γιαγιά - οι γιαγιάδες, το κύμα - τα κύματα, κλπ.

3. Βάλτε σε ξεχωριστές στήλες τα κύρια και τα κοινά ουσιαστικά.

(Μην ξεχάσετε να γράψετε τα κύρια ουσιαστικά με κεφαλαίο αρχικό γράμμα.)

αμερική, ελληνικός, θρανίο, αττική, νάξος, έλληνας, έλατο, ιταλός, παρθενώνας, πόρτα, λύκος, χριστιανός, πέμπτη, σεπτέμβριος, κρύο, δόξα, όνομα, φθινόπωρο, πίνδος, ελλάδα

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	
ΚΥΡΙΑ	ΚΟΙΝΑ

4. Ξαναγράψτε τις προτάσεις, βάζοντας κεφαλαίο γράμμα όπου πρέπει:

α) ο όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό της ελλάδας.

.....

β) το πάσχα είναι η μεγαλύτερη γιορτή των ορθόδοξων χριστιανών.

.....

γ) η μεσόγειος χωρίζει την ευρώπη από την αφρική.

.....

δ) για τους αστρονόμους το καλοκαίρι αρχίζει στις 21 ιουνίου.

.....

ε) η νεφέλη γιόρτασε τα χριστούγεννα στην ισπανία.

.....

στ) οι αρχαίοι έλληνες, το 480 π.Χ. νίκησαν τους πέρσες στον μαραθώνα.

.....